

Yttrande över remiss av SOU 2025:58 En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa

Sammanfattning

Länssstyrelsen i Norrbottens län anser att hästnäringen är en viktig del av landsbygdens näringsverksamhet och att öka konkurrenskraften i företagen skulle ha en positiv inverkan på samhället och på småföretagandet i länet.

Länssstyrelsen motsätter sig de flesta förslag som utredningen lyfter, med undantag för digitala pass och att utreda gränsreglerna.

Utredningen pekar på att hästnäringen vill ha samma villkor som liknande verksamheter. Den verkar också anse att livsmedelsproduktion och hästnäring är liknande verksamheter. Länssstyrelsen vill påpeka att hästnäringen verksamhetsmässigt har betydligt mer gemensamt med hundnäringen än med livsmedelsproduktionen. Båda fokuserar på avel, sport, turism och fritidssysselsättning och är ofta små företag. I Norrbotten är hundnäringen relativt omfattande, speciellt inom turismen. Jämförelser med hundnäringen saknas helt i utredningen.

Länssstyrelsen anser inte att hästnäringen är att likställa med livsmedelsproduktionen även om man verkar på landsbygden och kräver arealer för produktion av foder. Syftet med stöden inom livsmedelsproduktionen är i princip att våra livsmedelsproducenter ska kompenseras för att de verkar under hårdare lagstiftning och krav vad gäller miljö, djurvälstånd, klimatförhållanden, livsmedels-säkerhet och arbetsgivaransvar än i många andra delar av världen. Stöden bidrar till att hålla kostnaderna för livsmedel på en nivå där konsumenterna har råd att köpa dem och Sverige kan därmed bibehålla en nationell, regional och lokal livsmedelsproduktion och minska beroendet av import. Detta är också i linje med den nya strategi som regeringen lanserat för den gemensamma jordbrukspolitiken, där man i pressmeddelandet den 5 februari 2026

skriver "Alla åtgärder som genomförs inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken i framtiden måste gå hand i hand med det övergripande målet om en ökad och robust livsmedelsproduktion." Hästnäringen bidrar idag till en mycket liten del av livsmedelsproduktionen, framför allt relaterat till den mängd hästar som finns.

Hästnäringen har redan idag möjlighet att ta del av stöd för miljöåtgärder och här är hästen väldigt viktig. Det är idag inte alla hästar som får möjlighet till betesdrift och vi skulle kunna skapa ännu mer nytta om vi fick ut fler hästar på marker med höga biologiska värden, som näringsmässigt inte är intressanta för betesdrift med mjölkkor.

Utredningen föreslår ett antal åtgärder inom den veterinära sidan för att kompensera för veterinärbrist. Den nämner dock inte det ökade uppdrag som Sveriges lantbruksuniversitet haft under ett antal år om att fördubbla antalet examinerade veterinärer. En konsekvensanalys baserat på detta hade varit önskvärt för avsnitt 3.19.7.

Flera av de förslag utredningen lägger kring förenklingar av medicinska undersökningar och behandlingar riskerar att skapa ytterligare problem för veterinäryrket då det i de flesta fall fortfarande måste finna en ansvarig veterinär någonstans i processen. Länsstyrelsen anser att dessa förslag (till exempel ViLA) inte bör införas och att det inte heller finns ett behov av ytterligare utredning. I stället bör den satsning på fler examinerade veterinärer som SLU står för få en möjlighet att slå igenom.

Avsnitt 3 Stärkt företagande och ökad sysselsättning

3.19.1 Inkludera hästföretag i investeringsstöd för ökad konkurrenskraft

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget att ytterligare inkludera hästföretag stöden för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP). Stöden handlar till största delen om att trygga vår produktion av mat. Utredningens konsekvensanalys brister också då man förvisso nämner att ändringen minskar stödet till livsmedelsproduktionen när man inkluderar häst, men inte att stöden överlag minskar i GJP

och att det därför redan innan föreslagna förändring finns en mer utmanande situation för livsmedelsproduktionen.

Stöd för investeringar (konkurrenskraft) inom livsmedelsproduktionen bör inte gå till hästföretag som inte producerar livsmedel. Även om hästen konsumerar jordbruksprodukter i form av foder och strö, en produktion som redan idag kan ge arealbaserade stöd, så bör inte hästföretaget jämföras med livsmedelsproducenter då det inte är vad hästföretagen är. Förslaget att finansiering för hästföretagare ska inkluderas i stödet för ökad konkurrenskraft kommer dessutom vara svårt att hantera. Redan idag är stödet tydligt anpassat för stora mjölkföretag i södra Sverige. Man ska lämna betydande ekonomiska kalkyler vilket försvårar jämförandet av investeringar mellan exempelvis stallar, ammoniak, täckdiken och nu hästar.

Länsstyrelsen föreslår att man istället tittar på möjligheten att återinföra ett stöd liknande "nya jobb" som fanns under programperioden 2014–2020, där företagens lönsamhet och sysselsättningsgrad kan bedömas på ett bättre sätt än på det sätt som görs inom ökad konkurrenskraft. Finansieringen för dessa stöd borde ligga utanför GJP, eventuellt skulle de kunna gå via regionernas stödverksamhet.

Att öronmärka investeringsstödet för ökad konkurrenskraft till små företag/mindre investeringar kräver att man anpassar stödreglerna och exempelvis sänker tröskeln. Det inför 2023 höjda stödgolvet på 200 000 kronor har tydligt missgynnat små företag och ofta kvinnors företag. Hela branscher, såsom exempelvis lammföretagen, har missgynnats då dessa företag ofta är mindre och gör mindre investeringar gradvis i företaget. Förslaget på anpassning till mindre företag är därför bra. En öronmärkning känns dock tveksam då det riskerar att skapa inlåsnings effekter. Det är bättre att låta länsstyrelserna avgöra vad som ska prioriteras i respektive län då förutsättningarna är väldigt olika och många olika mål ska vägas in i fördelningen av stöd.

3.19.7 Veterinära frågor

Bristen på veterinärer, framför allt under jourtid, är ett välkänt faktum och föremål för en egen utredning. Viljan att arbeta på obekvämtid styrs både av efterfrågan på veterinära tjänster och möjligheten till en skälig ersättning för utfört arbete. Utredaren för den veterinära jourverksamheten drar slutsatsen att det inte kan bli tal om annat än beredskapsersättning, inte schemalagd jour, för de

ambulerande jourveterinärerna, av ekonomiska skäl. Detta bidrar inte till att locka fler veterinärer till jourtjänstgöring i fält. Samhällets attityd gentemot veterinärer har också antagit en hårdare ton där drev i sociala medier och sensationsjournalistik i press, radio och TV medför att viljan till ensamarbete i fält bland yngre veterinärer markant minskar.

Länsstyrelsen anser inte att dessa utmaningar bör lösas genom att släppa på de regelverk som finns idag, utan många av de förslag som finns kan mycket väl i stället komma att bidra till utmaningarna. Länsstyrelsen önskar i stället en tydligare koppling till det utökade uppdrag inom veterinär-utbildningen som SLU har och vilka resultat som kan förväntas av den satsningen, där ett större antal veterinärer bör komma ut på arbetsmarknaden redan 2028–2029.

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget om att andra yrkeskårer än veterinär, exempelvis seminassistenter och husdjurstekniker, efter utbildning får möjlighet att utföra ultraljudsundersökningar inför seminering och dräktighetsundersökning av ston. Länsstyrelsen är även tveksam till att det är nödvändigt att utreda detta vidare. Hästar är känsligare för rektalundersökning än t ex kor. Det är även en ansvarsfråga då husdjurstekniker och seminassistenter inte räknas som djurhälsopersonal i nuläget. Det kommer att krävas en veterinär med behörighet för hästsemin som står som ansvarig för verksamheten och de eventuella juridiska efterspel som kan uppstå längs vägen, till exempel vid skador, felbehandlingar etc. Detta riskerar att skapa ytterligare stigmatisering inom veterinäryrket.

Länsstyrelsen motsätter sig även förslaget att ta fram krav på utbildningar för exempelvis seminassistenter och husdjurstekniker för ultraljudsundersökningar inför insemination samt dräktighetskontroller av ston av samma anlednings som ovan.

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget att införa villkorad läkemedelsanvändning, ViLA, till näringsverksamheter med häst. Det finns en uttalad risk för dopingproblem som inte nämns i utredningen och även provbehandlingar utan veterinärundersökning, vilket är olämpligt ur djurskyddets synvinkel. En ViLA-ansvarig veterinär kan komma att stå som medansvarig för avsiktliga och oavsiktliga brott mot dopingreglemente, vilket riskerar att skapa ytterligare stigmatisering inom veterinäryrket. Att som i utredningen resonera kring sedering och intravenösa injektioner vilket bör ses som avancerad vård när det gäller häst, eller vaccinationer vilka kräver intyg av veterinär är definitivt otänkbart.

Länsstyrelsen är positiv till att utreda förslaget om att inkludera transport av hästar för avel och veterinärvård i undantaget från kravet på hälsointyg vid transporter inom Norden. Norrbotten är unikt i Sverige med en landsgräns mot både Norge och Finland. Dock finns i princip ingen konsekvensutredning i nuvarande utredning. Att ensidigt säga att detta kommer att vara bra för hästnäringen är extremt förenklat. Pandemin visade hur lätt vi kan tappa tillgången till tjänster i våra grannländer. En ny utredning behöver därför tydligt belysa hur en ökad konkurrens kan påverka tillgängligheten även inom landets gränser och då speciellt nära landsgränserna. Grannländernas smittskydds- och djurskyddskrav styr också vid inresa vilket innebär att detta inte är ett beslut bara Sverige kan ta.

3.19.8

Länsstyrelsen instämmer till förslaget om digitala pass. Dessa skulle, om de kan kopplas och uppdateras mot centrala hästdatabasen, sannolikt medföra att de vanligt förekommande avvikelserna vid hästpasskontroll (till exempel ej registrerad på rätt anläggning, ej uppdaterad avseende status i livsmedelskedjan eller ej uppdaterat kastrering) kunde elimineras, eller i alla fall reduceras markant.

Från och med 1 januari 2026 ska alla läkemedelsbehandlingar till hästar rapporteras in elektroniskt till Jordbruksverket. Önskvärt vore att dessa data, vad gäller sexmånaders- och livstids karens, kunde kopplas på ett säkert sätt till den centrala hästdatabasen och det digitala hästpasset, även om det i vissa fall fortsatt kommer innebära dubbelregistreringar till exempel för sexmånaders, respektive livstids karens och vaccinationer. Ytterligare en aspekt är att om man väljer ett smart kort för det digitala hästpasset kommer aktörer som ska läsa av de digitala passen att behöva investera i avläsnings teknik och mjukvara. I så fall är en mobil-app att föredra.

Länsstyrelsen noterar att registrering av hästar i Centrala hästdatabasen och på respektive anläggning i vissa fall tar lång tid. En faktor är att hästen först måste tilläggsregistreras hos en ansvarig avelsorganisation. Innan detta skett är inte hästen registrerad i Centrala Hästdatabasen och innan den registrerats i denna kan hästen inte registreras på en anläggning. Lagkraven är dessutom bitvis motsägelsefulla då en häst som förväntas uppehålla sig mer än 30 dagar på en anläggning skall registreras på denna, men en utländsk häst som ska befinna sig i landet kortare tid än 90 dagar för till exempel träning, tävling eller avel kan få undantag från kravet

på att registreras på anläggningen. Det kan skapa otydlighet vilket ytterligare kan försvåra och försena registreringen.

5.8 Möjligheter för fler att delta i hästverksamheter

5.8.8 Stöd till investeringar i anläggningar inom hästverksamheten

Länsstyrelsen är tveksam till att Jordbruksverket utreder möjligheten att i nästa programperiod åter införa investeringsstöd för fritids- och idrottsanläggningar, likt det i Landsbygdsprogrammet 2014–2022. Det föreslagna stödet till fritids- och idrottsanläggningar kan inte användas till enbart hästverksamheter. Det kan heller inte ges till företag, så att använda det för att öka lönsamheten hos hästföretagen fungerar inte. Detta stöd var primärt riktade till föreningar med icke affärsmässig verksamhet och med en väldigt hög stödprocent. Stödet var välanvänt och bidrog till många investeringar i olika anläggningar. Kravet på övrig offentlig finansiering bromsade investeringar i de kommuner som hade sämst ekonomi, då kommunen var en stor medfinansör.

Länsstyrelsen hänvisar i stället till att utreda stöd liknande ”nya jobb” i Landsbygdsprogrammet, där man också kan ställa krav på att investeringen faktiskt ska användas i en verksamhet och inte bara är en anläggning som används i en hobbyverksamhet. Finansiering för stödet bör säkras utanför GJP.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen vill nämna att det i Norrbotten finns vissa kommuner (Gällivare, Jokkmokk, Boden, Luleå, Arvidsjaur och Arjeplog) med tillgång till bygdemedel i varierande omfattning. Totalt får Norrbotten ca 55 miljoner i bygdemedel årligen. Dessa medel kan inte gå direkt till investeringar i företag, men kommunernas näringslivsinsatser som finansieras via bygdemedel kan definitivt komma hästnäringen till godo. Ridskolor som inte drivs som företag kan beviljas investeringsstöd från bygdemedel, vilket också har skett.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Lotta Finstorp med enhetschef Johanna Wallsten som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.